

Sygn. akt III A Ua 1807/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Danuta Rychlik-Dobrowolska
Sędziowie:	SSA Barbara Ciuraszkiewicz (spr.) SSO del. Ireneusz Lejczak
Protokolant:	Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 15 marca 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku J. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o emeryturę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

z dnia 2 listopada 2011 r. sygn. akt V U 410/11

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 04 marca 2011 r. odmówił wnioskodawcy J. P. prawa do emerytury podając na uzasadnienie, że wnioskodawca nie wykazał przesłanki stażu ubezpieczeniowego tak ogólnego, jak i w szczególnych warunkach.

W następstwie odwołania sprawę rozpoznał Sąd Okręgowy w Legnicy, który wyrokiem z dnia 02 listopada 2011 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury, stwierdzając równocześnie brak po stronie organu rentowego odpowiedzialności za opóźnienie w przyznaniu prawa do tego świadczenia.

Podstawą rozstrzygnięcia były niżej przedstawione ustalenia faktyczne oraz ich prawna ocena:

Ubezpieczony J. P., ur. 20 listopada 1950 r., górnik o wykształceniu zasadniczym zawodowym, w dniu 25 października 2010 r. złożył w organie rentowym wnioski o emeryturę. Niespornie udokumentował 24 lata 9 miesięcy i 1 dzień

okresów składkowych i nieskładkowych. Organ rentowy uznał też okres pracy w szczególnych warunkach w rozmiarze 1 roku 3 miesięcy i 28 dni.

Spór w sprawie dotyczył uzupełniającego ogólny staż ubezpieczeniowy wnioskodawcy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 01 lipca 1970 r. do 15 lipca 1971 r. oraz wykonywanej w szczególnych warunkach pracy w charakterze malarza konstrukcji na wysokości podczas zatrudnienia w okresie od 16 sierpnia 1971 r. do 10 marca 1978 r. w Przedsiębiorstwie (...) w O. nadto w okresie od 15 marca 1978 r. do 30 listopada 1985 r. w Przedsiębiorstwie (...) w L..

Odnosnie pierwszego z wymienionych warunków Sąd Okręgowy ustalił, że J. P. 28 marca 1970 r. przerwał zatrudnienie w Zakładach (...)w P. i podjął pracę w gospodarstwie rolnym rodziców położonym w W., w którym mieszkał od urodzenia. Rodzice wnioskodawcy, J. i Z. P., w okresie od 05 grudnia 1963 r. do 20 lutego 1974 r. prowadzili gospodarstwo rolne o powierzchni 4,97 ha, zaś wnioskodawca pracował w nim od 29 marca 1970 r. do 10 marca 1971 r.

Od 11 marca do 06 sierpnia 1971 r. J. P. zatrudniony był w pełnym wymiarze czasu pracy w Okręgowym Zarządzie Wodnym we W., Oddział w J., jako robotnik regulacyjny.

W kwestii drugiego, spornego warunku prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, Sąd I instancji ustalił, że wnioskodawca w obydwu okresach zatrudnienia, to jest od 16 sierpnia 1971 r. do 10 marca 1978 r. w Przedsiębiorstwie (...) w O. oraz od 15 marca 1978 r. do 30 listopada 1985 r. w Przedsiębiorstwie (...) w L., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace malarskie konstrukcji na wysokości, mając do tej pracy stosowne uprawnienia. Przy użyciu związków ołowiu, czyli tzw. minii, farb, w których spoiwem jest chlorowany kauczuk i plastyfikatory oraz farb zawierających żywice chemoutwardzalne, zabezpieczał przed korozją i malował kominy przemysłowe, galerie konstrukcji stalowych urządzeń przenośno - transportowych, suwnice.

Podczas zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) wykonywał te prace także na budowach w byłej NRD, na podstawie skierowania do pracy przy realizacji zadań kontraktowych pracodawcy.

Stan faktyczny sprawy, przytoczony tu w syntetycznej formie, Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o dokumenty złożone do akt strony pozwanej, akta osobowe i przesłuchanie wnioskodawcy, zeznania świadków.

Oceniając dowody przedstawione przez skarżącego, Sąd stwierdził, że „rozmiar i rodzaj prowadzonej działalności rolniczej uzasadniał pracę (wnioskodawcy) w gospodarstwie rolnym rodziców co najmniej w pełnym wymiarze czasu pracy. Praca wnioskodawcy w tym gospodarstwie nie była doraźna i nie miała charakteru zwyczajowej pomocy pracownika przy pracach rolnych”.

Dalej Sąd Okręgowy stwierdził, że chociaż wnioskodawca nie przedstawił świadectw pracy w szczególnych warunkach z powodu likwidacji obu zakładów pracy, zachowały się archiwalne dokumenty, kompletne akta osobowe, które dały podstawę dla ustaleń faktycznych w powiązaniu z zeznaniami świadków. Te ostatnie były zgodne z zapisami zawartymi w aktach osobowych co do spornego charakteru pracy J. P..

W tej sytuacji J. P. spełnił ustawowe rygory, którymi ustawodawca obwarował nabycie prawa do emerytury w niższym wieku dla osób pracujących w szczególnych warunkach.

Zaskarżona decyzja podlegała zmianie w sposób wskazany w sentencji wyroku Sądu Okręgowego.

Organ rentowy wniósł apelację od opisanego wyroku, zarzucając naruszenie prawa materialnego art. 184 i art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS przez przyjęcie, że wnioskodawca nabył prawo do świadczenia z tytułu pracy w szczególnych warunkach w wyniku sprzecznego z rezultatami postępowania dowodowego ustalenia, że w spornych okresach wykonywał pracę uprawniającą do emerytury w niższym wieku emerytalnym.

W szczególności apelujący zarzucił, że wątpliwe jest wykonywanie przez wnioskodawcę pracy w charakterze malarza konstrukcji na wysokości w sytuacji, gdy:

- tytuł czeladnika w rzemiośle malarskim uzyskał 09 marca 1974 r., co oznacza, że przed tą datą nie mógł wykonywać prac malarskich konstrukcji na wysokości;
- Przedsiębiorstwo (...) w L. tylko w niektórych miesiącach wypłaciło wnioskodawcy dodatek za szkodliwe warunki pracy, co oznacza - zdaniem ZUS, że tylko w tych miesiącach wykonywał on pracę w szczególnych warunkach.

Strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia i oddalenie odwołania, względnie o uchylenie wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Rozpoznając sprawę Sąd Apelacyjny rozważył niżej przedstawione okoliczności:

Jak słusznie wskazał Sąd I instancji, podstawą prawną roszczenia wnioskodawcy jest przepis art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 162 poz. 1118 ze zm.). Zgodnie z brzmieniem ust. 1 tego artykułu, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

W myśl ust. 2 emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze przewidziane jest w art. 32 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r., który stanowi, że ubezpieczonym urodzonym przed dniem 01 stycznia 1949 r. będącymi pracownikami, o których mowa w ust. 2 - 3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1.

Przepis art. 32 ust. 4 mówi też, że wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.).

Do wnioskodawcy ma zastosowanie przepis § 4 ust. 1 rozporządzenia, który w stosunku do pracownika, wykonującego prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A zawiera następujące wymogi: wiek emerytalny wynoszący dla mężczyzn 60 lat, okres zatrudnienia wynoszący dla mężczyzn 25 lat i co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Przez okres zatrudnienia rozumie się okresy składkowe i nieskładkowe wymienione w art. 6 i 7 oraz art. 10 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, natomiast okresy pracy w szczególnych warunkach to okresy wymienione w wykazach A i B załącznika do rozporządzenia oraz inne okresy pracy lub służby wymienione w § 4 ust. 3 i w § 5 - 10.

Przepis rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. jednoznacznie stanowi, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Odnosząc powyższe rozważania do stanu faktycznego sprawy wskazać należy, że spór dotyczący okresów pracy w szczególnych warunkach jako przesłanki nabycia przez wnioskodawcę prawa do emerytury w wieku niższym został rozstrzygnięty przez Sąd Okręgowy niewątpliwie trafnie. Sąd I instancji samodzielnie przeprowadził wyczerpujące

postępowanie dowodowe, dokonał ustaleń faktycznych oraz wyraził ich prawną ocenę w odniesieniu do ustawowych kryteriów nabycia spornego świadczenia z ubezpieczenia społecznego.

Ogólny staż ubezpieczeniowy wnioskodawcy uzupełnił okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, czego nie podważa apelujący organ rentowy. Wskazać jednak należy, iż przedłożenie przez J. P. świadectwa pracy za okres od 11 marca do 06 sierpnia 1971 r., względnie jego uwierzytelnionej kopii, skutkowało będzie eliminacją uzupełniającego okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, ponieważ przepis art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach (...) dopuszcza wyjątkowo możliwość traktowania okresów pracy w gospodarstwie rolnym tak, jak okresów składkowych w ramach ubezpieczenia pracowniczego, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia okresów składkowych i nieskładkowych.

Strona pozwana kwestionuje w apelacji charakter pracy wnioskodawcy w okresach zatrudnienia od 16 sierpnia 1971 r. do 10 marca 1978 r. w Przedsiębiorstwie (...) w O. oraz od 15 marca 1978 r. do 30 listopada 1985 r. w Przedsiębiorstwie (...) w L., ustalenie, że stanowiła ona zatrudnienie w warunkach szczególnych przewidziane w Dz. V pod poz. 7 wykazu A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego (...).

Jak wiadomo, w postępowaniu sądowym, toczącym się z odwołania ubezpieczonego od decyzji organu rentowego, dopuszczalne jest przeprowadzenie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo skarżącego do świadczenia, i to zarówno wtedy, gdy pracodawca wystawił świadectwo pracy w szczególnych warunkach, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwestionuje jego treść, jak i wówczas, gdy dokument taki nie może być sporządzony.

Kierując się normą art. 473 § 1 kpc, Sąd Okręgowy przeprowadził w rozpoznawanej sprawie wszystkie dowody wnioskowane przez J. P., w szczególności dowód z jego akt osobowych prowadzonych przez pracodawców w spornych okresach zatrudnienia, dowód z zeznań świadków, na podstawie których, nie naruszając art. 233 § 1 kpc, ustalił, że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracował jako malarz konstrukcji na wysokości. Ustalenia Sądu I instancji w tym zakresie, odzwierciedlone w pisemnych motywach wyroku, Sąd Apelacyjny akceptuje i przyjmuje za własne.

Wnioskodawca w dniu 09 marca 1974 r. uzyskał tytuł czeladnika w rzemiośle malarstwo, będący dowodem posiadania kwalifikacji umożliwiających zawodowe wykonywanie przez osobę fizyczną we własnym imieniu gospodarczej działalności wytwórczej i usługowej (art. 1 i art.7 ust. 1 pkt 2) ustawy z dnia 08 czerwca 1972 r. o wykonywaniu i organizacji rzemiosła - Dz. U nr 23/72 poz. 164). Z akt osobowych nie wynika, by pracodawcy wymagali od wnioskodawcy kwalifikacji zawodowych do wykonywania rzemiosła i uzależniali od tego powierzenie mu pracy malarz konstrukcji na wysokości, regularnie natomiast, z pozytywnym skutkiem, prowadzone były badania lekarskie pracownika, stwierdzające zdolność J. P. do takiej pracy. W okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w L. wnioskodawca wielokrotnie ubiegał się o zgodę pracodawcy na równoczesne wykonywanie rzemiosła.

Złożone do akt strony pozwanej zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu w (...) w latach 1979-1985 (k.73) stwierdza, że wnioskodawca otrzymywał wynagrodzenie złożone ze składników stałych oraz zmiennych: premii, „13-tki” oraz „barbórki”. W kartotece zarobkowej sporadycznie występują adnotacje o przysługującym wnioskodawcy „dodatku szkodl.” albo „dodatku za warunki uciążliwe”, jednakże nie ma informacji pozwalających na ustalenie, jakie okoliczności faktyczne uzasadniały te wypłaty. W świadectwie pracy wymieniono wynagrodzenie zasadnicze, z tytułu Karty Górnika oraz premię.

Jak wiadomo, obligatoryjnym elementem wynagrodzenia za pracę jest wynagrodzenie zasadnicze natomiast inne, dodatkowe składniki wynagrodzenia, wynikają z uprawnień podmiotu stanowiącego przepisy płacowe, bądź z woli stron zawierających umowy o pracę. Organ rentowy nie wykazał, by pracodawca wypłacał stale pracownikom (...) dodatek stawkowy z tytułu pracy w szczególnych warunkach, dlatego brak takiego dodatku nie może być interpretowany jako negatywna przesłanka wykonywania takiej pracy.

Sąd Apelacyjny stwierdza, że zaskarżony wyrok odpowiada prawu, zaś apelacja, jako bezzasadna, podlega oddaleniu (art. 385 kpc).